

Velkuan Sanomat

Julkaisija Pro Sinervo ry: prosinervo@gmail.com [facebook.com/sinervontalo](https://www.facebook.com/sinervontalo)

Velkuan ja Livonsaaren alueella Naantalissa ilmestyvä paikallinen tiedotuslehti
Nro 7/2018 26.10.2018

Kiinteistön arvoa nostava ekoteko

Valonian vesiasiantuntija Katariina Yli-Heikkilä rohkaisi Sinervon jätevesi-infossa laittamaan kiinteistöjen jätevesiasiat kuntoon. Aikaa on ensi vuoden lokakuun loppuun asti.

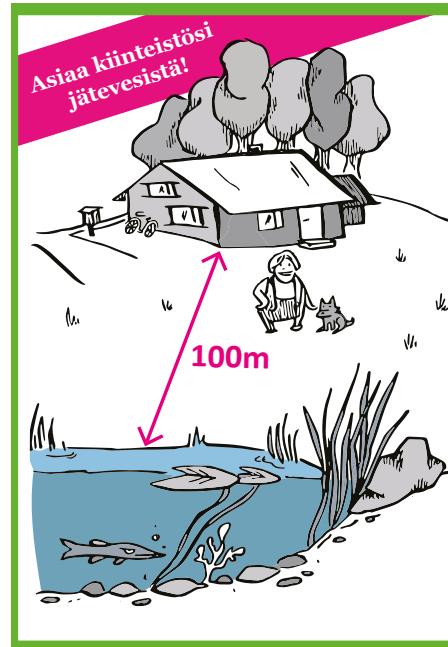
Jätevesijärjestelmästä huolehtiminen on osa normaalia kiinteistön kunnossapitoa. Samalla voi tehdä henkilökohtaisen ympäristöteon, kun haitta-aineiden määrä omassa lähiympäristössä vähenee. Kiinteistön omistajan vastuulla on, ettei jätevesistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Jäteveden käsittelymenetelmiä on useita. Oikean menetelmän valintaan vaikuttavat esimerkiksi tontin maaperä, syntyvän jäteveden määrä ja laatu sekä kunnalliset määräykset. Eri menetelmät vaativat erilaista huoltoa.

Jätevesijärjestelmän suunnittelussa kannattaa hyödyntää alalle pätevoitynyttä jätevesisuunnittelijaa. Suunnitelma on oltava rakennus- tai toimenpidelupahakemuksen liitteenä.

Perinteinen saostuskaivo on hyvä jäteveden esikäsittelymenetelmä. Jos siinä käsitellään myös vessavesiä, järjestelmää on täydennettävä esimerkiksi maasuodattamalla. Maasuodattamon voi rakentaa moduuleista, jolloin se vie vähemmän tilaa kuin imeytysputkista rakennettu maasuodattamo.

Ranta-alueilla järjestelmää pitää vielä tehostaa poistamaan fosforia. Yleensä fosforia saostava aine lisätään sisätiloissa viemäriin esimer-

kiksi allaskaapissa. Saostunut fosfori poistetaan saostuskaivosta muun lietteen mukana.

Jätevedet voidaan puhdistaa myös tehdasvalmisteisessa pienpuhdistamossa, joka vie vähemmän tilaa kuin maasuodattamo. Ehjiin ja tiivisiin, vanhoihin saostuskaivoihin voidaan asentaa ns. kaivopuhdistamo, joka korvaa maahan asennettavan pienpuhdistamon.

Ranta-alueilla vessavesille voidaan vaatia umpisäiliö. Suositeltava käymälävaihtoehto on kuivakäymälä. Tällöin kiinteistöllä syntyvät pesuvedet eli niin sanotut harmaat vedet voidaan käsitellä esimerkiksi biosuodattimella tai maasuodattamossa.

Kuivakäymälässä on tärkeää huolehtia riittävästä ilmastoinnista ja miettiä etukäteen käymäläjätteen käsittely sekä jatkokäyttö kiinteistöllä. Kuivakäymälä tuottaa valmista maanparannusainetta, lannoitetta ja kompostihierätettä. On tärkeää muistaa, että kuivakäymälän tai perinteisen ulkokuussin suotovesi ei saa valua suoraan maahan, vaan se pitää kerätä erilliseen astiaan.

Saunan pesuvedet ja käsitiskivedet voidaan käsitellä harmaavesisuodattimessa tai imeyttämällä maahan. Jos kiinteistöllä on kuivakäymälä ja

kantovesi, saa jätevedet johtaa puhdistamatta maahan esimerkiksi kivipesän kautta. Kallioisilla tonteilla suodattimeksi voi valita maan päälle asennettavan mallin, jonka voi myös lämpöeristää. Rasvaisille vesille on suositeltavaa asentaa rasvan erottava kaivo ennen suodatinta.

Jätevesijärjestelmien uusiminen koskee niin vakituisesti asuttuja kiinteistöjä kuin loma-asuntojakin, joilla nykyinen jätevesijärjestelmä ei täytä lainsäädännön vaatimuksia. Jos rakennus sijaitsee yli 100 metrin päässä vesistöstä, merestä tai pohjavesialueen ulkopuolella, puhdistusvaatimuksia tulee noudattaa seuraavan vesi- ja viemärilaitteistojen luvanvaraisen korjaus- tai muutostyön yhteydessä. Ikävapautus puhdistusvaatimuksista on niille vakituisesti asutuille kiinteistöille, joiden kaikki omistajat ovat syntyneet ennen 9.3.1943.

Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asoiden palvelukeskus Valonia tarjoaa maksutonta ja puolueetonta jätevesineuvontaa puhelimitse numerossa 040 552 2369 tai sähköpostilla katariina.yli-heikkila@valonia.fi

Katariina Yli-Heikkilä

Elämysmatka: Lossilla Teersalosta Palvaan

Emeritusprofessori Pekka Pihlanto todistaa, että seitsemän minuutin lossimatka Teersalosta Palvaan voi olla elämysmatka, kun mukana on vuosikymmenien muistivarasto.

Heti Teersalosta lähdettäessä katseeni mittailee rantaviivaa lossirannasta Rantapuodin ja -klubin ohi pohjoiseen päin. Jossakin siinä nykyisessä rantapusikossa ja ruovikossa on vanhan laivalaiturin paikka. Varmaankin rantavedestä löytyisi hirsarkun täytteenä ollut kivikasa, ellei muuta. Siihen höyrylaiva – viimeksi Pohjola – poikkesi ennen Palvan laituriin saapumista Turusta Uuteenkaupunkiin höyrytessään.

Teersalon rantaan päättyvän maantien valmistuminen 1950-luvun alkupuolella pani pisteen laivamatkailulle, ja liikennöitsijä Erik Andersson, ”Antressonni”, alkoi kuskata matkustajia Turusta Teersaloon ja takaisin. Uusi laiturirakennettiin maantien päähän.

Rännin nähtävyyksiä

Teersalosta kapean salmen erottama Rännin saari osuu seuraavaksi silmiin menosuuntaan nähden oikealla. Ränni oli tunnettu jatulintarhastaan eli ”jungfrutanssistaan”, joka on labyrintin muotoon ladottu kiviasetelma. Se sijaitsee luultavasti edelleen suunnilleen Rännin keskiosassa kedolla, joka näyttää nykyisin umpeen kasvaneelta.

Kuten ruotsinkielinen nimi jungfrudans viittaa, jatulintarhoja on käytetty nuorison tanssileikeissä. Wikipedian mukaan esimerkiksi Suomen ruotsinkielisillä alueilla on kerrottu leikityn leikkiä, jossa kylän nuoret miehet ovat yrittäneet saada labyrintin keskellä seisseen neidon ulos jatulintarhasta.

Rännin Palvan puoleisessa päässä on toivottavasti edelleenkin kivistä ladottu torni, jonka isoisäni Hemming Pihlmanin mukaan nuottamiehet rakensivat lämpimikseen odotellessaan sopivaa nuotanvedon ajankohtaa. Rännin lossireitin puoleisella rannalla oli nimittäin

aikoinaan nuottapaikka.

Palvan meritaistelu

Samassa Rännin kärjessä on veden syvyyksissä muisto Palvan meritaistelusta. Taistelu käytiin Ruotsin ja Venäjän saaristolaivastojen välillä Suomen sodan aikana 18. syyskuuta 1808 Palvan salmessa (itse asiassa Lailuodon ympärillä sekä Palvan itä- ja länsipuolella).

Taistelun alkaessa ruotsalaisten ruuttilaiva oli Rännin länsikärjen lähistöllä. Venäläiset onnistuivat raahaamaan tykkipatterin Talosmeren kalliolle ja avasivat tulen sillä seurauksella, että ruuttilaiva räjähti ja upposi. Kun Rännistä aikanaan laskettiin puhelinkaapelia Palvan rantaan kohti, poistettava vanha kaapeli tarttui meren pohjaan niin, että se oli katkaistava. Isoisäni arveli sen tarttuneen juuri tämän ruuttilaivan saaveen uponneisiin kaariin.

Lieneekö kukaan sukeltanut katsomaan, pitääkö tarina paikkansa? Perimätieto kertoo, että Ränniin olisi haudattu ainakin yksi tässä räjähdyksessä kuolleista merimiehistä. Pyytivuoren lähistölle on haudattu useita meritaistelussa kaatuneita sotilaita.

Sekä Kirkolahteen että Kurhanlahteen on upponut taistelussa osuman saanut tykkipursi eli kanonslup – ”kanusluoppi”, kuten isoisä niitä nimitti. Olen omin silmin nähnyt Kurhanlahden aluksen jäännökset matalassa vedessä Pienessäniemessä kallion kupeessa.

Hemsaaren asukkaita

Rännin tuntumassa sijaitsee sitä pienempiä saaria, joiden nimet ovat Pöllö, Pöllönhohde ja Tiir. Niitä selvästi kauempana siintää Hemsaari. Saaren eteläkärjessä voi nähdä edelleen valkoiseksi maalatun kivikummelin. Turusta höyrylaivalla tultaessa Hemsa-

ren kummeli oli ensimmäisiä tuttuja maamerkkejä Velkuussa.

Toinen oli hetken kuluttua näkyviin tuleva Ervon sauna punaisine seinineen, valkoisine nurkkalautoineen ja ikkunankarmeineen. Melko paljon samalta kuin silloin näyttää tämä nykyinen Hyvärisen sauna lossirannan ja Krottenporin kallion välimailla.

Hemsaaressa isoisäni ja isoäitini omistamalla Riihimäellä oli maa-alue, kuten Palvan muillakin taloilla. Siellä kävimme lapsuudessani heinää tekemässä pienellä peltotilkulla. Sen vieressä oli Tyne Saaren eli Hemsaaren Tyynen mökki, jossa hän asui lastensa Annikin ja Pekan kanssa. Vapalassa asunut Aune-tätini rakennutti myöhemmin Hemsaareen saunamökin – kiinteistön nimeksi tuli Tamminiemi. Nimi ei ole presidentillistä perua, vaan se viittaa saaren keskiosassa kasvaneeseen valtavaan tammeen.

Hemsaaren toisessa päässä asusti Hemsaaren Manu, kalastaja Mauno Vähämaa perheineen. Manu oli väkivahva ja huumorintajuinen mies. Lähellä Tyne Saaren mökkiä asui rantamökissään Tuomolan entinen isäntä, Vallisen Kalle. Kallen kerrottiin uhkailleen vielä Tuomolan tilaa pitäessään asioiden mennessä ei toivottuun suuntaan: ”Jätän koko paskan ja lähden Hakkenpään!”

Sittemmin Kallen mökissä asusteli kesäisin hänen poikansa Vallisen Arvo, joka palveli viestijoukkojen kapteenina Turussa. Arvo oli isäni Niilon lapsuudenkavereita ja miehet pitivät yhteyttä koko ikänsä. Arvo oli vaatimaton mies. Kun häneltä kysyttiin, mitä kuuluu, hän vastasi: ”Mää olen vaan.” Toisaalta hän oli määrätietoinen ja periaatteistaan tinkimätön mies.

Luonnonläheistä elämää

Lossin edetessä katse kohtaa Hemsaaren rauman toisella puolella sijaitsevan Kuurluodon. Vain matala ja kapea Kuurluodon ranta erottaa sen Palvasta. Tämä salmi oli isoisän kertoman mukaan joskus purjehduskelpoinen. Lapsuudessani siitä soudettiin tasapohjaisella ruuhella.

Monet kerrat on laskettu verkkoja Kuurluodosta Hemsaareen päin – ensin isoisän johdolla, sitten muissa kokoonpanoissa. Kerran verkkoa nostettaessa

Lossilla matkustavan tiiran takana häämöttävät Pöllö ja Hemsaari. Pöllön takaa pilkottavat Pöllönhohteen puut.

Älylaitteet haltuun

Voiko tästä painaa? Miten tähän voi vaihtaa kuvan? Miten voin lisätä nimiä yhteistietoihin? Lokakuuisena lauantaina Sinervon talolla harjoiteltiin omien älylaitteiden käyttöä.

Sinervon talo täyttyi aktiivisista älylaitteiden käyttäjistä lokakuuisena lauantaina, kun Velkuan alueen seniorit tutustuivat omiin älylaitteisiinsa ohjaajien avustamina. Ohjaajina toimivat Sanna Nurmi ja Outi Tikkanen Auralan Settlementistä.

Tarve senioreiden ohjaamiselle tekniikan käytössä on suuri. Moni on siirtynyt perinteisistä kännyköistä älypuhelimien ja tietokoneista tabletteihin eikä ostotilanteeseen kuulu yleensä laitteiden käytön ohjausta.

Yli 40 prosenttia 65–74 vuotiasta suomalaisista senioreista käyttää nettiä päivittäin ja 21 prosenttia samasta ikäluokasta on ostanut jotain verkko-

Turun alueella toimiva Auralan settlementti ulotti toimintansa Velkuan Sinervolle, kun Auralan opastajat tulivat neuvomaan älylaitteiden käytössä.

kaupoista (Tilastokeskus 2017).

Älylaitteet eivät ole siis vain työikäisten tai nuorien käyttämiä. Hyvin monella seniorilla on jonkinlainen kosketus tietokoneisiin, mutta kosketusnäytölliset vempaimet ovat tulleet ajankohtaiseksi vasta eläkkeellä ollessa. Seniorit hankkivat laitteita yleensä omien asioiden hoitoon, tiedonhakuun, yhteydenpitoon ja median seuraamiseen.

Vanha koira oppii omassa tahdissaan

Auralan settlementti toimii Turun alueella ja kouluttaa ikäihmisiä omien laitteidensa käyttöön STEA:n

rahoituksella (entinen RAY). Tukea omien laitteiden käyttöön voi hakea viikoittain useista maksuttomista tukipisteistä.

Netin käyttö ja omien asioiden hoito netissä kuuluu nykyaikana perustaitoihin, joiden osaamattomuudesta voi tuntea kelkasta pudonneeksi. Tekniikan taitoja voi opiskella kaikkein vanhentuneessa kansansuorituksessa väitetään ettei vanha voi oppia uusia temppuja. Asia on todistettu aikaa sitten pedagogiseksi hölynpölyksi. Kyllä vanhakin oppii, jos saa omassa tahdissaan ja rauhassa opiskella.

Outi Tikkanen

nopeakulkuinen moottorijahti porhalsi laivaväylää pitkin nostattaen venettämme keikuttavat aallot. Yläkannen aurinkotuolissa istui presidentti Urho Kekkonen sanomalehteä lukien. Kalamiehenäkin tunnettu Urkki kohotti katseensa lehdestään ja näytti katselevan uteliaana, saavatko pojat kalaa.

Kuurluoto kuuluu edelleen Riihimäen tilaan. Teini-iässä rakensin sinne veljeni Matin kanssa pienen lautarakenteisen kalamajan, johon muurasimme isoisän valvonnassa avotakan. Siinä paistettiin monta nuotiohoukea.

Mökissä yövyin kesäisin Pirjopäivin kanssa vielä silloinkin, kun perheeseen oli ilmestynyt Pia-vauva. Sähköä ja muita mukavuuksia ei ollut. Tuttipullo pidettiin viileänä vettä täynnä olevassa pesuvadissa, johon pullo asetettiin pyyhkeeseen käärittynä. Veden haihtuminen viilensi pullon.

Elämä Kuurluodossa oli luonnonläheistä. Ei ollut harvinaista, että aamulla herätessämme mökin terassilla tepasteli lehmä, joka katseli ikkunasta sisään. Kerran Pirjopäivi tarjosi Kuurluodon rannalla horjuneelle hirvenvasalle spagettia, koska eläin vaikutti nälkäiseltä. Se ei kuitenkaan ollut niin nälkäinen, että tarjous olisi kelvanut: nuuhkaisi vain ja tepasteli pois.

Anshelmin Vanhatupa

Matka lähenee loppuaan. Katselen lossilta Pappilan ja Vävilän suuntaan ja näen vedessä Vanhantuvan venevajan eli ”ranthuoneen” hirsarkun täyteenä olleen kivikasan. Siinä oli aikoinaan Riihimäen rantahuone. Vanhatupa toimi Riihimäen Anshelmin ja hänen puolisonsa asuntona heidän myytyään Riihimäen tilan Hemming Pihlmannille ja Karl Valliselle vuonna 1911.

Anshelmin poika Paavo Riihimäki asui puolisonsa Annan kanssa Vanhantuvan lähellä sijaitsevassa mökissään Lepistöissä. He kävivät Palvan taloissa päivätyöläisinä. Olen ollut lapsena Riihimäen navetan pärekattoa tekemässä Paavon ollessa mukana työryhmässä. Paavo kertoili vakaan verkkaisella tyylillä hiuksia nostattavia tarinoita kuten Riihimäen talon savusaunaan hirttäytyneen rengin tapaus. Paavo kertoi, että lauteiden portaat, joita pitkin onneton renki kiipesi kohtaloonsa, vietiin metsään lahoamaan Metsäkaivon lähellä olevan kallion kupeeseen. Emme löytäneet siitä enää mitään jälkiä.

Ranthuoneita ja laitureita

Nykyisen lossirannan tuntumassa olivat aikoinaan myös Pietilän ja Herralan

rantahuoneet. Palvan laivalaituri sijaitti aikoinaan melkein samalla paikalla kuin nykyinen lossilaituri. Kyläläiset istuskelivat laivaa odotellessaan kalliolla, josta osa on louhittu pois lossille johtavaa tietä rakennettaessa.

Laivan saapuminen oli tapaus sinänsä, ja sitä tultiin katsomaan pelkästä tiedon- ja vaihtelunhalusta: oli kiinnostavaa tietää, keitä saapui laivalla tai lähti sillä Hakkenpään, Kustaviin tai Uuteenkaupunkiin – tai Turkuun.

Kun kalliota louhittiin ensimmäistä kertaa, pappilassa kesää viettäneet lapset osoittivat kunnioittavansa vihreitä arvoja. He olivat raapustaneet naulalla työkoneen peltiin: ”Palvan pilajaajat!”

Saavumme Kapernaumiin

Seitsemän minuuttia on kulunut. Lossin klaffi kalahtaa alas ja puomi nousee. Astelen lossilta maihin – Kapernaumiin. Tällä nimellä Aune-tätini kertoi pappilan seudun rakennustaajamaa kutsutun. Pirjopäivi kysyi äskettäin Herralan Maijalta eli Ritva Järviseltä, tunteeko hän syntyperäisenä velkualaisena ja nykyisenä kapernaumilaisena tämän paikannimen. Kyllä tuntee, ja veli Lasse myös.

Pekka Pihlanto

Sinervolla tapahtuu

Saariston joulunavaus ja Sinervon perinteiset joulumyyjäiset lauantaina 1. joulukuuta kello 13. Velkuan koulun tanssikerho ja Sinervon musiikkikerho esiintyvät, Joulupukki vierailee paikalla! Joulumyyjäiset: varaa myyjäispaikkasi Tainalta, p. 040 9645 202 tai Pirjolta, p. 040 593 1311. Puffetista jouluinen riisipuuro, kahvia ja pullaa.

Syksyn viimeinen **kehonkoostumusmittaus** keskiviikkona 14. marraskuuta kello 16–17. Sen jälkeen kello 17 **lihaskuntojumppa**.

Koululaisten liikuntakerhot koululla maanantaisin kello 13 (4–9-luokkalaiset) ja tiistaisin kello 13 (esi–3-luokkalaiset).

Dance-mix 7–12-vuotiaille tiistaisin kello 17.30 vielä 6.11., 20.11. ja 27.11. Järjestäjänä Naantalin Opisto.

Joogaa jokaiselle keholle tiistaisin kello 18.30 vielä 6.11., 20.11. ja 27.11. Järjestäjänä Naantalin Opisto.

Kuntopiiri parillisilla viikoilla tiistaisin kello 18.30 vielä 30.10. ja 13.11. Järjestää Pro Sinervo ry.

Lihaskuntojumppa torstaisin kello 13. Järjestää Pro Sinervo ry.

Loppusyksyn aukioloajat:

Rantapuoti

Ti–la 10-17, su–ma suljettu

Rantaklubi

Ti–to 10-17

Pe–la 10-18

Su–ma suljettu

Rantapuoti ja -klubi sulkevat ovensa talveksi perjantaina 30.11.

Kurjen tilan lihatuotteita

Jauhelihaa,
keittolihaa,
paistia, nakkeja,
makkaraa.

Sopimuksen mukaan:
p. 040 531 8122 / Leena Raita

Saariston joulunavaus ja Sinervon perinteiset joulumarkkinat

Sinervon talolla lauantaina 1.12. kello 13-16

- Velkuan koulun tanssikerho ja Sinervon musiikkikerho esiintyvät
- Joulupukki vierailee
- Joulumyyjäisissä monenlaista käsityötä ja jouluista herkkua
- Puffetissa joulupuuroa, kahvia ja leivonnaisia

Tervetuloa Sinervon perinteiseen joulutapahtumaan!

Myyntipaikkavaraukset Tainalle 040 9645 202 tai Pirjolle 040 593 1311

Järjestää Pro Sinervo ry

Velkuan Sanomat on Velkuan ja Livonsaaren alueella joka kotiin jaettava paikallislehti, jota julkaisee Pro Sinervo ry. Näköislehti ja aiemmin ilmestyneet Velkuan Sanomat löytyvät netistä osoitteesta prosinervo.com/velkuan-sanomat Tiedustelut: Susanna Viljanen p. 040 531 8427. Ilmoitukset, jutut ja muu materiaali: prosinervo@gmail.com. Lehden taitto ja ulkoasu: Viestintäosasto Susanna Viljanen, viestintaosasto.fi